

ОБЩ ПРОИЗХОД НА БАВАРЦИТЕ И БЪЛГАРИТЕ

от проф. Фрицлер, Франкфурт
(превод Ради Панайотов)

I

1. Произходът на баварския народ е намерил най-странни обяснения. За “най-сигурно” от тях минава така наречената теория за маркоманите, която беше мотивирана точно преди 90 години от Цойс (Karl Zeuß, изписван и Zeuss; вероятно в “Die Deutschen und die Nachbarstämme” - “Немците и съседните племена”, 1837 г.; бел. прев.). Според нея баварците са някогашните маркомани, които към края на V или началото на VI век били дошли от Бохемия в Бавария и тук си били прикачили новото име “байвари” (Baywaren), означавайки се с него като хора, които са “били в Байхайм” (“in Bayheim waren”). Но хайде, историята ни най-малко не познава такова преселение на маркоманите. Освен това именуването не е въпрос на мода, която се сменя от година на година. Името на един народ е неговият символ, неговото най-свещено и най-висше притежание и благо. Действително, покрай народността си име понякога народите носят и особеното име на своята страна, която те населяват. Ако последното име с течение на времето стане израз на една нова народност, възникнала от сливането на различни народи и племена от съответната страна, то това име може да стане общо за новата народностна цялост. Но един народ да изостави името си само затова, че е сменил местоживеенето си и при това да не приеме името на новото си живелище, а на напуснатото, това е една безсмислица. При това в случая формата на името баварци (“Baywaren”) като “Bay-waren”, тоест “Bayheim-waren” (“били в Байхайм”) е и една езикова безсмислица. Но още много други подобни теории се влачат през столетията на историята.

2. Безпомощността по този въпрос идва от това, че римските и гръцките исторически извори не могат да ни съобщят нищо за баварците. За историческата наука това не е кой знае каква голяма загуба. Наистина, римляните и гърците имат някои и други познания за тогавашните населености. Тези познания обаче, доколкото става въпрос поне за Севера и Изтока, са много оскъдни и мъгляви. Истинно и погрешно, действително и съчинено са в много по-голяма степен разбъркани, отколкото е в нашия случай. Старанието на науката да гради генеалогия върху тези римски и гръцки сведения е довело до съществуващата бъркотия.

Основата на родословието на един народ могат да образуват само собствените предания и традиции на този народ, които по разбираеми причини са най-сведущи. И точно баварското племе, което най-скоро встъпва в редиците на германските племена, е получило най-богато наследство от предания и традиции, събрани през XVI в. от големия баварски летописец Авентин. При това той развил неуморима ревност и усърдие, пораждащи възхищение. Като баварски придворен летописец той е имал достъп до всички книгохранилища в църкви и манастири, всички които той преровил за стари книги, писания и писма. Той събирал още стари стихове, песни, молитви, поговорки и други подобни, които още живеели в народната реч. “Аз - казва той - работих с всичките си сили, нямах покой денем и нощем, много страдах от жегата и студ, от пот и прах и сняг, зиме и лете, пребродих цялата баварска земя, пътувах до всички метоси и манастири, претърсих усърдно всички книгохранилища, ракли, прочетох и преписах всякакви ръкописи, стари грамоти за права и привилегии, за прехвърляния на имоти, писма, хроники, наричания и призовавания, стихове, поговорки, песни, героични сказания, епически песни, молитвеници, богослужбни книги, требници, емлячни регистри, календари, некролози, книги с житията на светците, посетих и

огледах светилища, дарохранителници, колони, статуи, кръстове, стари камъни, стари монети, гробове, картини, сводове, подове, църкви, надписи, прочетох и разпитвах за каноничното и светското право, латинска, немска, гръцка, словенска, унгарска, романска (италианска, швейцарска), френска, датска, английска история; нищо годно за целта не оставих наред път и неизследвано, прерових всякакви свидетелства и известия за старата история, промъкнах се и претърсих всички ъгли. Където нямаше никакви известия, като сега съобщените, следвах насоките на обикновените хора и хорската мътва, но отделяйки онова, което беше по-скоро непонятни глупости, поезия, измислици, защото така беше според дълбоката истина.” Всичко това той после преработил в двете си писания - Баварската и Немската хроника (“Bayrische Chronik” и “Deutsche Chronik”).

3. Според баварското предание родината на баварците е Армения. (Под “предание” в немския език се разбира всичко, което се предава от поколение на поколение: както устни сведения, легенди, приказки, песни и др., така и писмени паметници, също обичаи, културни традиции и всякакви веществени свидетелства, археологически находки и пр. Бел. прев.) Това предание изцяло и категорично сочи Армения като родина на баварците. Но в Армения баварците били дошли от още по-отдалече. В стари стихове, в песни на майстерзингери и хроники “се сочи: как баварците са минали през почти едни и същи страни чак до Армения и Индия, а също и че навсякъде там са живели известно време”. В един пергаментен свитък, който Авентин намерил в бенедиктинския манастир при Нийдер-Алтайх (Nieder-Altaich), били записани епически балади и песни “по стар образец”, които разказвали за стар немски герой на име Байгер или Бойгер, който бил дошъл до Дунава от Армения и Скития, която опира до Индия, и завзел всички земи около Дунав. Друг един стар пергаментен свитък, който той открил в книгохранилището на метоха към катедралната църква в Регенсбург, съдържал едно късо описание на произхода на баварците “на един много по-добър латински, отколкото много години е бил в употреба. Който го е писал, не се назовава или името се е загубило от немарливост, както се е случвало по-често. Свитъкът разказвал: как баварците се движили чак до изгрева на слънцето в Азия и Армения и Индия през страните, които сега някои наричат Тартария.”

Това отговаря и на всички други известия. В един стар ръкопис от манастира Мелк на едно място се казва: нориките или баварците били дошли от района на Армения. В един регистър на грамоти от Лайпциг се открива пасаж за “херцог Поймонт и неговия брат Инграм, които дошли от Армения”. Същото съобщава и “Императорската хроника” (“Kaiserchronik”): херцозите на баварците, Боемунт и Инграм, ги били довели от Армения. Същото сведение дават Хайнрих от Мюнхен и Михаел Бехайм. В една анонимна хроника от Бавария, в ръкопис от манастира Емеран, в Баварската хроника на Фютрер (Fuetrer), в голямото родословно дърво на баварските князе се говори за княз Баварус, който бил дошъл от Армения. Също така Андреас от Ратисбон (Andreas Ratisbonensis), Витус Арнпекх (Vitus Arnpekh), Тритем (Thritem) и Румплер (Rumpler) сочат Армения за прародина на баварците, откъдето те били доведени в Бавария от техните князе Боамундус и Инграмус. Фроумунд от Тегернското езеро (Froumund von Tegernsee), който през X в. писал за произхода на нориките, т.е. на баварците, узнал и съобщил, че родината на баварците била областта на крайния Изток около Армения, както той чул от благонадеждни люде, които били там и чули баварския език. Съвсем същото потвърждава бенедиктинският монах Барнхард от Кремсмонстер (Bernhard von Kremsmünster), който около 1300 г. съставил една история на баварците. “От Изток изходили, баварците дошли на Дунава, от които после другите научили и възприели немския език. Тъй като съвсем открай Изтока къде Армения и още Индия е произходът им, което аз чух от люде, на които може да се вярва и които

отишли до там и чули да се говори на баварски.” От Армения баварският народ бил изведен от своите князе Боемунд и Инграм. Там народът пристигнал най-късно в началото на VI в. пр. Хр., както доказват спомените му за царете на Мидия и Персия - Астиаг и Кир. От там той излязъл скоро след 100 г. пр. Хр., изгласкан от настъпващите римляни. От една страна Боемунд и Инграм се считат за съвременници на Цезар. От друга страна Помпей, който поставил Армения под римско върховенство, вече не ги заварил там. Според едно известие, предадено от Тритем, баварците били прогонени от Тиберий. Напълно възможно е това да е вярно. Само че те тогава вече били напуснали страната, от която произхождали, и се установили пГ на север по южните склонове на Кавказката планина, откъдето под напора на римляните се изтеглили през планината на северната и страна. “След основно изследване на старите писания и книгохранилища на цялата баварска земя” Авентин могъл да установи: “че баварците произхождат от цар Алман Ергле (Alman Aergle) и неговите синове Норайн (Norein) и Бойгер (Boiger)”. И той добавя, пояснявайки: “този цар Алман, или немският Херкулес, нашите предци провъзгласили за бог и управител на военните действия, отредили му място на небето и му се молели.” Статуята му, излята от мед, трябва да е още налице, закарана по почин и нареждане на кайзер Максимилиан от Райхенау в Тирол. “Когато те искали да се бият с враговете си, те го призовавали, пеели множество песни за него и имали особен обичай в негова чест с вдигане на шум и внезапно налитане. Това те наричали “барит” (“barrit”), от което още има игра, наречена “търчибара” (“der Bar laufen”) или бягане по линия. Авентин цитира особено един ръкопис от метоха на катедралната църква в Регенсбург, чийто неизвестен автор казва “как баварците на Херкулес са тук и са се казвали алемани, от които, следователно, всички други се именуват”.

Принадлежността на баварците към аламаните се доказва особено от правното устройство на двата народа. Това не е просто прилика, а еднаквост на обичайното право на двата народа. Само накратко ще загатнем някои неща. Двете народности правления познават само три съсловия: благородничество, свободни и ратаи. И при двете има съдия, който едновременно е и осъдител; един и същ знак при встъпване във владение: хлърлянето на чук и брадва; същото съдопроизводство, същата наказателна система. И двете са с напълно еднакво семейно право. Тези особености, които са характерни само за двете народности правления, поставят вътрешната им свързаност извън всякакво съмнение.

3. Относно езика, който са говорили Алмановите баварци, баварското предание знае само толкова, че той не е бил никакъв немски. За съжаление от Алманово-баварската писменост и литература не е останало нищо. Още по времето на Авентин сред благородничеството са били в употреба рими, които обаче не представлявали цели думи, а често, както той казва, само по няколко букви. Та това означава: че те са били съставени на един неразбираем език. Имало е дори цели книги, които обаче никой не можел да чете. И той самият видял една такава книга някъде към Прайфлинг в един манастир до Регенсбург. Фроумунд от Тегернското езеро и Бернхард от Кремсмонстер съобщават единодушно: че още по тяхното време, тоест през X в. до към края на XIII в., в района “около Армения” се говорел истинският **баварски** език, според както те били чули от хора, които сами са били там. А в една хроника от Пасау от X в. се казва ясно: че преди баварците са имали свой особен език, но след това приели от немците немския. Панцер (Panzer) е съхранил в своите “Баварски сказания и обичаи” стари рими, които още са се пели в Бавария през миналия век. Там, където тези рими представляват разбираема реч, те издават ясно: че са пренесени в немския от някакъв друг език, при което е било меродавно самото подобие в звученето на едновременната дума спрямо една или друга немска такава; така несвързано и безнадеждно е всичко това. Там, където не е бил извършен такъв превод, имаме пред себе си един дословен

текст, който е напълно неразбираем. Преди всичко обаче, баварският правен език е отделен, особен език, който представлява едно неповторимо езиково богатство. Думи, като: *carmula*, *lidiscarti*, *uinchilsul*, *uanchtodal*, *bilmez*, *etorkartes*, *calasneo* и множество други, са просто неразбираеми. Да се обяснят тези думи с “германски” или “келтски” корени, се оказва изобщо невъзможно.

4. Пълно обяснение обаче, дава родовото име на баварците. В хода на времето то е претърпяло различни превращения. Всички тези различни форми стигат назад до двете основни такива - “боугар” (*bougar*) или “баугар” (*baugar*), от които последната е още съхранена. Както показват следните образувания, те са можели да звучат и “поугар” (*rougar*) или “паугар” (*paugar*), “поукар” (*roucar*) или “паукар” (*paucar*). Тези следващи образувания възникват най-напред поради това, че заднебният звук **г** (**g**) или **к** (**c**) при висока говорна позиция на езика получава едно приплъзнато **у** (**u**) или **о** (**o**), което води до формите “боугуар” (*bouguar*), “боугоар” (*bougoar*), “поугоар” (*rougoar*), “баугуар” (*bauguar*), “баукуар” (*baucuar*) или “баугоар” (*baugoar*). От тях писмено са засвидетелствани последните три в “баугуарии” (*baugarii*), “баукуери” (*baucueri*) и “баугоарии” (*baugoarii*). Но ако така възникналото **у** (**u**) или **о** (**o**) се произнася със заострено огръгление на устните, то това води до едно последващо приплъзнато **в** (**w**): “боугувар” (*bouguvar*), “боуговар” (*bougovar*), “баугувар” (*bauguvar*) или “бауговар” (*baugovar*). До по-нататъна поредица от форми се стига поради това, че двойният звук (дифтонг) **оу** (**ou**) или **ау** (**au**), от една страна, вследствие на настойчиво уподобяване става **оо** = **о** или **аа** = **а**: “богар” (*bogar*), “богуар” (*boguar*), “богоар” (*bogoar*), “погоар” (*pogoar*), “богувар” (*boguvar*) или “багар” (*bagar*), “пагар” (*pagar*), “багуар” (*baguar*), “багоар” (*bagoar*), “пагоар” (*ragoar*) или “багувар” (*baguvar*). От друга страна, дифтонгът **оу** (**ou**) или **ау** (**au**) пред **г** (**g**) или **к** (**c**), като преднебен и при изпреварващо уподобяване се превръща в **ою** (**oŷ**), **аю** (**aŷ**) и по-нататък в **ои**, **ой** (**oi**), **аи**, **ай** (**ai**) или **еи**, **ей** (**ei**): “бойгар” (*boigar*), “байгар” (*baigar*), “пайгар” (*paigar*), “пейгар” (*peigar*), “байкар” (*baicar*) или “пайкар” (*paicar*). Към това се добавя и преобразуването на **г** (**g**), което първо става на фрикатива **гх** (**gh**), който от своя страна отново може да се измени в две посоки. И то, от една страна, той става на фарингалния звук **х** (**h**), който вследствие на настойчиво уподобяване се слива в едно с предходния **о** (**o**). Така “богар” (*bogar*) става “богхар” (*boghar*), “бохар” (*bohar*) и “бооар” (*booar*) = “боар” (*boar*), последната която форма е народностната в Бавария. От друга страна, фрикативът **гх** (**gh**) става на преднебния звук **й** (**j**) и по-нататък на **и** (**i**), с което “богоар” става на “биооар” (*bioioar*), “багоар” (*bagoar*) - на “байоар” (*baioar*), “багуар” (*baguar*) - на “баюар” (*baiuar*), “баговар” (*bagovar*) и “багувар” (*baguvar*) стават “байовар” (*baiovar*) и “бааувар” (*baauvar*) или, с уподобяване на **у** (**u**) към следващия **в** (**v**) - “баивар” (*baivar*), “богар” (*bogar*) става “бояр” (*boiar*), “багар” (*bagar*) - на “баиар” (*baiar*) или “беиар” (*beiar*), “байгар” (*baigar*) - на “баияр” (*baiaar*) или баяр (*bayar*) или беяр (*beyar*). Накрая промяната от **а** (**a**) към **е** (**e**) или **и** (**i**) в крайната сричка на формите “баигар” (*baigar*), “паигар” (*paigar*) или “пейгар” (*peigar*) води до “баигир” (*baigir*), “паигир” (*paigir*) или “пейгир” (*peigir*), на формите “пеиар” (*peiar*), “беиар” (*beiar*), “баиар” (*baiar*) или “байар” (*bayar*) - до “пеиер” (*peier*), “беиер” (*beier*), “баиер” (*baier*) и “байер” (*bayer*).

Но двете основни форми “боугар” (*bougar*) и “баугар” (*baugar*) не представляват най-старата форма. Първата “боугар” (*bougar*) е налице в старофренското “б(о)угр” (*bougre*), където тя е възникнала от чуждото име “болгар” (*bolgar*), при което **l**, като задноезичен звук, образуван на задното (мекото) небце, се е променило на **у** (**u**). Същото е станало и в немския, така че първоначалната форма не е “боугар” (*bougar*) или “баугар” (*baugar*), а “болгар” (*bolgar*) или “балгар” (*balgar*). Тази последната форма наистина е засвидетелствата чрез името на баварския цар Балгер. Това означава, че в

своята първоначална форма баварското родово име съвпада с името на българите. Но не само в своята първоначална форма. И българското народно име проявява допълнителни форми. Така например, в устата на македонските българи то звучи между другото и “богар-ин” (bogar-in) или бугар-ин (bugar-in). А в Румъния, със залеза на някогашната българска владетелска прослойка в румънската народност, където българското народно име се е превърнало в съсловно име на благородничеството, то гласи “бояр” (boiar). Но ако първоначално баварците и българите са имали едно и също име, то тук е налице или една своеобразна случайност, или общност на произхода.

II.

При едносрични имена случайното съвпадане е донякъде лесно възможно. А при двусрични - вече трудно. Но при три- и четирисрични едно такова съвпадане е почти изключено. В същото време има и други доказателства за първоначалната съпринадлежност на двата народа.

1. Да си припомним най-напред накратко съдбата на целокупния народ. В своята родина, в Армения, на народа постепенно му е станало твърде тясно. Баварското предание познава още всякакви военни походи, предприемани от този народ. Според изчислението на Авентин още през 225 г. пр. Хр. е станало така, че една част от българският народ, принадлежаща към баварското племе, се е отделила от него и потеглила от там. Цар Тесел (Thessel) и неговият племенник Балгер извели “доста народ (с име българи (Bulgarn), както казват немските баварски хроники), отишли в страната, наречена сега Франция, изградили града Toles (Тулуза? Туле??) и се установили навсякъде наоколо”. Това се потвърждава и от едно друго сведение, според което и самите римляни, които около 12 г. сл. Хр. покорили тази страна, наречена Gallia Nabonensis, също заварили там българи. Целокупният народ очевидно е преживял войната с понтийския цар Митридат около 100 г. сл. Хр. още в Армения. Той предоставил на царя една малка помощна войска част. Но скоро след това трябва да е напуснал този район. Арменският летописец Моисей от Хорена (Мовсес Хоренаци) съобщава именно през времето около 100 г. сл. Хр. за пристигането на една прогонена група от българите в Армения. Възможно е само тя да е била изостанала при напускането. Очевидно емиграцията е станала, от една страна, под натиска на настъпващите парти и на римляните, от друга. Народът се установил на северната страна на Кавказ. Последните изостанали изглежда са прихвърлили билото на планината едва около 14 г. сл. Хр. Тъй като според едно предание народът си имал работа още с император Тиберий, който разширил римската власт чак до основната планинска верига. На северната страна на Кавказ народът скоро се придвижил чак до река Дон, която една част от него преминала и заела местоживелища северно от Азовско море. Около средата на II век тук се извършило разделение. Според българското предание това време съвпада с възникването на една самостоятелна Черна България на източната страна на Азовско и Черно море. По всяка вероятност това разделение е било следствие от покоряването на групата от западната страна на Дон, на север от Азовско море, от готите, самите които са пристигнали там по същото време. И то това са били визиготите, които покорили тази западна част от българския народ, от които тя получила и името визиготите или бели българи. При преместването на визиготите на Днестър отново станало разделяне на бело-българите на две половини. Западната половина, обхващаща пет или шест рода, отшла с визиготите на Дунав, откъдето накрая дошла в Бавария и тук образувала баварския народ, който в славянския списък на народите носи името бело-баварци. Източната половина на бело-българите, обхващаща три или четири рода, отначало останала на Дон, откъдето при прииждането на хуните преминала на североизток към Волга и Кама и точно там основала царството

на бело-българите. Царството просъществувало до 1237 г., за да се разпадне след това, след покоряването му от татарите, сред северните народи от това царство. Източната половина на целокупния народ, която останала между Кавказ и Дон, се обединила с част от народа на карите, който живеел около Черно море, на която дала и името си. Затова тези българи се наричат и кара-българи = черни българи. С пристигането на хуните те попаднали под тяхна власт. След падането на хуните и черните българи напуснали. Останали само две групи. Остатъците от едната и днес се намират по северния склон на Кавказ в долината на Черек със столица Балкар. Другата част се присъединила към котрагурите, с които тя в началото на VI век поела на запад. Основният народ в състав от четири племена се придвижил до Дунав, където около 487 г. се сблъскал с остготите, от които претърпял поражение. Тук той се заселил източно от р. Тиса, където се споменава и от баварското предание, което знае дори името на неговия цар, който се казвал Бато (Batho). От VII в. народът постепенно разпростира властта си към Балканския полуостров. В края на IX в. властта му северно от Дунав окончателно рухнала. Основната маса от народа се изтеглила оттатък Дунава. Останало само притежаващото поземлена собственост благородничество, което се претопило в румънската народност. А в Балканска България българският народ се слял с покорените славянски племена в един нов народ, този на днешните славянски българи.

2. Ако сега сравним характера на българския народ с този на старите баварци, то можем да установим, че е налице пълно съвпадение не само в общите и съществени черти, но и в отделните и второстепенните такива.

Най-изпъкващият белег в същността на българския народ е била неговата боеготовност и боеспособност. Българите са били неустрашими ездачи, които са се чувствали най-добре на техните малки, пъргави коне. При първата атака те засипвали врага с точно насочваните си стрели, за да използват при сблъсъка копията си. Ако след това се стигнело до ръкопашен бой, те хващали бойния чук, бравата с форма на чук или боздугана, който те заели да въртят със страховита мощ. По сила и смелост те нямали равни на себе си. При това жените не обичали да остават по-назад от мъжете. Те излизали с тях на бойното поле, биели се и падали на тяхна страна. Преди битка се провеждала строга инспекция на войската. Всеки недостатък по въоръжението се наказвал най-строго. Така се постъпвало и със страхливците. Наистина, гърците ги обвиняват в неблагонадеждност. Но това говори само за гръцката омраза. Преведено на обикновен език, това означава: че българите са били един дързък и извънредно своенравен народ, който не се съобразявал особено с волята и благоволенieto на другите. Особено обаче те изпитвали огромно недоверие към всичко чуждо. Те държели своите граници навън напълно затворени. Прекрчаването им е било свързано с най-големи препятствия. Избягалият от страната не само бил обречен на смърт, но носел нещастие и на близките си. Пазещият границата, пропуснал беглец, трябвало да заплати това с живота си. Собственото и традиционното народът поставял над всичко чуждо и се придържал към него с твърдо упорство. Но иначе бил добродушен, “без злоба и коварство”.

И старите баварци са били народ от ездачи. В баварските редови гробове се намират скелети на коне, принадлежащи към онази дребна порода, която още Цезар възхвалява, че била непретенциозна и извънредно издръжлива. Че баварците формирали един народ от ездачи, се потвърждава от легендата за възникването на конния пазар в Мюнхен. Нападението на хунски конници могло да бъде отблъснато само от леките баварски конници. Оръжията, положени с мъртъвците, се състоят от къс меч с панта, който, нахлузен на прът, можел да служи и като пика; от копие, което най-често се явявало оръжие за мушкане, и от секира с форма на чук. С какво предпочитание баварците и днес при липса на боен чук-брадва използват приклада на

пушката, е добре известно. Изобщо, чукът играел особена роля не само като бойно оръжие, но и като мирно оръдие. Хвърлянето на чук е бил знакът за въвеждане във владение на поземлена собственост. Чукът се поставял и в скута на невестата. По войнственост баварците надминавали всички други германски племена. Обичано е било да се казва: в Бавария “един ратай говори за бран повече от тридесет рицари другаде”. Страхливите, небоеспособните и хилавите бивали удавяни във вировете и локви. Открай време баварският народ се е отличавал с твърдото си придържане към собственото си традиционно духовно богатство. Той е “малко недружелюбен и своенравен, защото не излиза често, обича да си стои у дома, занимава се с малко неща и не посещава с удоволствие чужди страни”. Би предпочел да държи всичко и всички чужденци далеч от себе си. Не е било нещо дребно да се влезе и премине през баварска област. Иначе, “жизнерадостен и ведър нрав, прямота, добродушие и простота съставляват щастливото наследство” на народа. “Чужди и омразни са му раболепната покорност, приказливостта, сладникавостта и угодничеството.”

Единственото богатство на старите българи са били стадата. Поради което и защитата на добитъка съставлявала извънредно важен предмет на законодателството. В живота те били крайно обикновени и непретенциозни. Носията им се състояла от пъстри, широки дрехи, носени по един и същ начин от мъже и жени. Мъжете носели дълга коса и дълга брада, доколкото принадлежали към съсловието на свободните. Жилището при старите българи било обзаведено само с най-необходимото. Мъжете обичали да си пийват, ако им паднело. Те минавали за най-големите пиячи на вино в света.

И баварците някога са били народ от пастири и земеделци. Стадата си те ценели над всичко друго. Старото им народно право е най-доброто доказателство за това. Абстрахирайки се от аламанското народно право, никое друго немско обичайно право не държи сметка за домашните и ловните животни в същата степен, както баварското. Склонността на народа към това занимание не се основава само на вида на земята и почвите на страната, но и на родовото му своеобразие. Начинът на живот е бил много обикновен. Жилищата са били по-скоро колиби, отколкото къщи. Дрехите, които народът носел, били широки и удобни. Мъжете носели дълги коси и бради. Иначе Авентин характеризира своя баварски народ като “душевно обикновен и справедлив, обичащ да ходи на църква и да се черкува, за което има предостатъчно поводи. Обикновеният човек седи ден и нощ пред чашката, вика, пее, танцува, играе на карти, свири, играе, прави големи и излишни сватби, помени и църковни служби. Но той е честен и безукоризнен, не накарнява ничии интереси, никому не вреди.” На старите българи е била присъща силна чувственост. За сургучите и гагаузите това се говори и днес. В същото време българите са се отличавали с една не по-малко силна, усърдна набожност. В представите на древните българи феите са играели забележителна роля. Трите сестри орисници — на румънски “Ursitele” — определяли съдбата на всеки смъртен. Българите били населили с феи всички извори, реки и води, върховете и вътрешността на планините. И внес в България по Петдесетница се празнува празникът Русалии. От животните на особена почит се радвали змията, вълкът, конят и кучето. Особено обаче змиите, които носят на човека всичкото щастие или нещастие, според това дали са добре или зле разположени към него. Румънските приказки познават цяло едно змийско царство, владяно от змийски цар. Освен това те знаят и лоши змии с огромни тела и няколко глави. На вълка в България и Румъния са посветени особени дни. В България те се наричат “вълчи празници” и траят от 10 до 17 ноември. В тези дни не се върши никаква работа. А се правят всякакви магьосничества, за да се запушат очите, ушите и носа на вълците. На голяма почит се е радвал конят. Конска опашка е служела като знаме. Но и за закрила на дома и двора и полето, срещу

лоши духове и хора, по плетове и на колове са набучвали конски черепи. Когато се давала клетва, това ставало пред извадена гола сабя, при което бивало разсичано куче. Накрая се пийвало. В Румъния са известни порода земни кучета, които живеят дълбоко под земята и чието лаене означава убийство или нещастна смърт.

От езическите религиозни обичаи и днес в Румъния е останал танц със саби, изпълняван в определено време от избрани танцьори. В нощта преди Благовещение в България се организират процесии за защита на добитъка срещу лоши духове. Тракат се лъжици, дрънчи се с вериги, добитъкът се прекадява. За отблъскване на епидемии по добитъка се изгася напълно всеки огън в огнищата, за да се запали нов, свещен огън, от който след това се пали и огънят в огнището. Вечерта на Еньовден навсякъде в България се палят огньовете, през които скачат млади и стари. С това почитане на огъня е свързано и трупоиизгарянето, което при древните българи е било обичайно. Но покрай това се е прилагало и погребването в гробни могили.

И на баварците се приписва силна чувственост. И те се отличават със силна набожност. Точни сведения за вярата в различни богове при старите баварци не са се запазили. Все пак са останали множество легенди, от които може да се извлече едно-друго. И при тях феите играят значителна роля в света на духовете. Те могат да се открият навсякъде: в реки, езера, извори, в лесове и по върхове. В Бавария са познати също и трите сестри орисници, които определят съдбата на новородените. От животните и тук отново имаме змията, вълка, коня и кучето, които най-много са били ценени и почитани. Баварските сказания поставят на змията корона. Тази корона носи на хората богатство и късмет. Вълкът е животно на духа и магията, което също носи на човека късмет. Естествено, като върколак той за него е напаст. Много показателно е, че най-старата баварска светия - Йотинг (Oeting) - има на герба си вълк. Конят е бил жертвено животно. Конски глави са били набучвани на прътове и изправяни на двора или полето като знак на жертвата, както и за отблъскване на лоши духове. Кучето се явява пазител на скрити съкровища. Особеният обичай да се разсичат кучета не се споменава, както и в сведенията за белите българи. Но клетвата и при тях се е давала пред изваден меч.

От тържествата най-разпространено в Бавария и Австрия са еньовденските огньовете, които лумват на този ден по всички върхове и възвишения. След това около тях винаги настава радостно оживление, в което вземат участие стари и млади. Който може, участва в скачането през огъня. От него се вземат горящи главни и се разнасят по полетата, за да бъдат предпазени от градушка и лошо време. На Велика събота огънят в пещта се изгася напълно, за да се запали след това отново от осветения великденски огън. И обичаят с трупоиизгарянето също се е практикувал някога в Бавария. Но по времето на записването на баварското народностно право той вече е бил изместен под влияние на църквата от трупополагането в гробни могили.

Тази прилика може да се проследи до най-малки подробности. За илюстрация да вземем само един пример. В България и Румъния съществува следният обичай. По време на голяма суша момичетата на възраст от 7 до 12 години се събират на особено тържество. Помежду си избират една от тях, натъкмяват я на "пеперуда" ("pereruga" = Schmetterling; така е в текста; бел. прев.), като я покриват с листа, растения и цветя, поставят и меден съд на главата и минават с нея покрай къщите и пеят и танцуват. Обитателите изливат вода върху "pereruga" и подаряват на момичетата брашно и мазнина. От тях момичетата изпичат сладкиш, отиват на потока, влизат във водата и така го изяждат.

На това "водно конче" в Бавария отговаря "водната птица" (Wasservogel). В Нойхаузен до Мюнхен тя носи името "sandrigl", откъдето е възникнало името на приказката "Hansl und Gretl". Винаги тя е свързана със защитата срещу неурожай. Тук

шествието става на кон. “Петдесетнишката или водната птица”, или “Hansl und Gretl” - едно малко момче или просто една натъкмена кукла - се покрива изцяло с листа и цветя, води се из селото, при което тук и там от прозорците се полива с вода. Участниците получават брашно, масло, яйца, хляб, които те заедно изяждат. Накрая “водната птица” се хвърля във водата. Подобие на обичая в неговите детайли тук и там е очебийно.

Същото пълно съвпадение е налице и в държавното и правното устройство на двата народа. Ханът или царят и херцогът имат съвсем еднакъв ранг във властта. Най-малкото по-късният царски род е носел дори същия герб, както баварските херцози: двата лъва. Съвсем същото положение са имали благородничеството и свободните поданици при българите и баварците. И което е особено показателно: и правораздаването тук и там се е осъществявало точно в едни и същи форми. Главното лице и тук, и там е бил съдията, който е водел съдебния процес, проверявал е обстоятелствата, изслушвал е свидетелите и е произнасял присъдата. Освен това в съдебния процес в България и Румъния са вземали участие като съдебни заседатели и “добрите, стари хора”; в Бавария - “благочестивите хора” или “порядъчните хора”. Но присъдата нито тук, нито там, не е била от тяхната компетентност. Тя се е произнасяла единствено от съдията, който получавал и привилегии за правораздаване. Основно доказателствено средство била клетвата. Където клетвата на обвиняемия не била достатъчна, съдията трябвало да определя клетвени гаранции, чийто брой при дадени обстоятелства можел да нарастне до 60 и повече. В определени случаи като клетвени гаранции на заклеващия се можело да бъдат допускани само участници в тогавашната форма на колективно стопанисване на земята. Заклевали са се не по самото обстоятелство, а по благонадеждността на основния клетвополагащ. Където даден спорен въпрос изобщо не можел да бъде разрешен, като последно средство се прибегвало до “Божия съд” или “Божията присъда”. Любима такава бил двубоят, до който са били допускани и жени.

Съвпадението между българското и алеманско-баварското право е пълно; съвпадение, което стига до детайлите. Това вече не са подобия или опорни точки, а еднаквост на двете народности правни системи.

3. И накрая, някогашната народна общност се изразява и в езика. Древният български е бил език от туранското езиково семейство, към което принадлежи и тюркският. Неговото влияние върху оформянето на днешния славяно-български език изпъква силно в звуковия състав, словните форми, строежа на изречението и словното богатство, колкото и малко да им се иска това на “двестапроцентовите славяни” сред българите. Влиянието на едновременния алеманско-баварски език не е могло да се изяви в същата степен спрямо днешния немско-баварски език. За това древнобаварската съставна част на общото племе на днешните баварци не е била достатъчно голяма. Все пак и днешният баварски диалект сочи дълбоки следи от стария алеманско-баварски език по звуковия си състав, словните форми и словното си богатство. В баварския речник на Шнелерс (Schnellers) се открива голямо количество от чисто баварското словно богатство, с което човек не може да се справи чрез никой немски или така наречен германски език.

Нека тук приведем като пример само някои изрази от старото алеманско-баварско обичайно право, чийто смисъл се получава от само себе си, когато се потърсят съответстващите им изрази в отличния българско-немски речник на Вайганд-Дорич (Weigand-Doritsch).

В алеманско-баварското право селянинът се нарича “purica”. В българския език “pur’ak” е груб човек. “Drappa” е облеклото. В българския “dripa” е “тъкан”, “парцал”. Роклята се нарича “rauba”. На български се казва “tuba” или “rufet”.

“Разбойничеството” се нарича “scharaup”. По-точно “StraJenraub” (“грабеж по пътищата”); “sokak” = “път”, “шоце” и “geram” = “скубя”, “дърпам”. “Harisliz” е престъпление, което наравно с държавната измяна се наказва със смърт. В българския “char” или “charsyz-in” е “злодей”, “мерзавец”. От него тук е изведено “charyslyk”, което означава съюза между злодеи, делата им, тоест “размирици”, “метеж”. “Carmula” е разбунтуване на отделни хора срещу херцога. “Kramola” означава същото престъпление в българския. Думата изобщо не е славянска. Среща се само още при руснаците и при едновременните каринтийци (от областта Каринтия, Kdrnten, Австрия; бел. прев.), където обаче тя също произлиза от туранския език. “Pulislak” идва от “pul” = “копче”, “топче”, “топуз” и “schlak-am” = “удрям, “пляскам” и означава “удар с топуз, боздуган”. “Palcprest” идва от “pelka” = “двойна брадва”, “бойна секира” и “prask-am” или “prascht’-a” = “трещя”, “пукам” и означава “рана, нанесена с бойна секира”. “Teudragil” е нараняване на крака, което води до влачене на ходилото. Думата се обяснява от българската “tytraz-a” = “влача”, “тегля” и “il” = “ход”, която е налице в “el-a” = “върв”, “ела”, “jall-a” = “хайде напред”, “ul-ak” = “вестоносец”. “Stapsaken” е начин да се призове в съда прилагането на “Божие право”, “Божията присъда”. “Stap” на български е “прът”, “боздуган”, “кривак”, а “sak-am” означава “изисквам”: “призоваване, изискване на бой с боздугани”. Другият вид на двубоя е “campfwic”. “Kama” е “кинжал”, “кама”, “нож”, а “wik” е “вик”, “повик”, “зов”, “рев”: “извикване на бой с ножове”. “Wehadinc” е договорът, предхождащ двубоя, от “wik” = “изискване”, “призоваване” и “denk” = “пакет”, “вързоп”, “вързка”, “съюз”, “договор”. “Mahalechinga” е мястото на съда: от “mahala” = “квартал на град, село, населено място, селище”, “място”, “площад”, а “chak” = “справедливост”, “право”. “Kitribin” идва от “kotoqa-bina” = “сграда на обор, конюшня, кошара”. За неправомерно прекрачване на държавните граници се е полагало наказание една година затвор. Тук “Nabias” означава “затвор”. “Nabys” се казва на български. Тези примери са достатъчни за онагледяване на връзката между алеманско-баварския и туранско-българския език.

Така едновременната съпринадлежност на двата народа се показва във всичко: в историята, в държавното и правното устройство, гербове и имена, в естеството, народностния характер и същността, религиозните представи и житейските навици, обичаите, традициите и езика.

Ако обае на баварската и българската народна гордост и се прииска да се възпротиви, то двата народа все още могат да се утешат. Днешните народи на Европа са резултатът от едно смесване с най-различен произход. Точно на тази пъстра смесица тези народи трябва да благодарят за своята силна жизнена енергия. Чистокръвни народи, в смисъла, желан от “двестапроцентовите славяни и германи”, няма и не може да има, защото не може да има народи от идиоти. Най-голямо участие в европейската смесица от народи имат точно туранските народи, от които алеманският народ, към който са принадлежали баварците и българите, е бил най-големият и най-гордият, след което германският, който е принадлежал към същото семейство, е стоял по значение доста по-назад, както това още е в състояние да извести баварското предание и традиция.